

In de vijftiger en zestiger jaren ontstonden twee nieuwe ontwikkelingen. In de eerste plaats was er de groei van het aantal studenten, die werd veroorzaakt door de stimulering van overheidswege van de deelname aan het wetenschappelijk onderwijs door kinderen uit minder draagkrachtige milieus. In de tweede plaats deden de gestaag doorgaande economische groei en een steeds meer toenemende vraag naar academisch geschoolden in het bedrijfsleven de overheidsmiddelen ten behoeve van wetenschappelijk onderwijs meer dan evenredig groeien. Uitbreiding van het aantal universiteiten en hogescholen in Nederland, zoals in Eindhoven, Twente en Maastricht, en vergroting van het aantal fakulteiten bijvoorbeeld in Nijmegen, Tilburg, Delft en Groningen maakten het wetenschappelijk onderwijs tot een aanmerkelijke overheidsstaak. Ook studentenvoorzieningen die onderwijs en onderzoek overtroffen groeiden aanzienlijk. Faciliteiten op het terrein van sport en recreatie werden verstrekt. Subsidies aan verenigingskeukens van studentencorpora werden door de betreffende onderwijsinstellingen verstrekt. Universitaire gezondheidsdiensten kwamen van de grond. Ook strekte de zorg van de instellingen voor hoger onderwijs zich uit tot de huisvesting van de aankomende studenten. Het gebrek aan goede en goedkope huisvestingsmogelijkheden bleek een drempel voor minder draagkrachtige ouders om hun kinderen te laten studeren. De universiteiten streefden naar het bouwen van studentenflats. Teneinde te voorkomen dat deze complexen in juridische zin dezelfde vermogensstatus zouden verkrijgen als het reeds bestaande universitaire gebouwenbestand werden stichtingen in het leven geroepen waarvan het bestuur werd gevormd door de colleges van curatoren benoemde functionarissen. Veelal waren dit eigen ambtenaren en plaatselijke notabelen. De ten behoeve van de stichtingen te verrichten werkzaamheden werden door universitaire ambtenaren vervuld. In Groningen werd in 1957 de Stichting Studentenhuisvesting Groningen (SSH) opgericht. De eerste 'studentenflat' werd gebouwd aan de Laan van de Vrijheid en had in totaal 136 kamers. Jongens- en meisjesstudenten werden strikt gescheiden gehuisvest. Er waren enkele woon-eenheden voor gehuwde studenten. Het ontwerp was gebaseerd op de logeerfunctie. Een student woonde thuis, maar logeerde van maandagmorgen tot vrijdagavond in Groningen. Uitsluitend het hebben van een onderdak om het gewenste onderwijs te kunnen volgen was voldoende. De universiteitsbibliotheek vormde de geëigende plaats voor studie. Van stichtingswege werd een bed, een kast, een tafel en een stoel verschaft. Orde en netheid werden met kracht gehandhaafd door een in een dienstwoning binnen het complex woonachtige conciërge. Deze dreef veelal een 'illegale' winkel waarvoor in het ontwerp van het complex speciaal een ruimte was ontworpen. De primaire levensbehoeften

Studentenhuisvesting

W. S. van der Boor

Traditioneel was de huisvesting van studenten in de Nederlandse universiteitssteden een partikuliere aangelegenheid. Enkel konden en wilden in het ouderlijk huis blijven wonen. De meeste studenten betrokken een kamer bij een hospita of veroverden een kamer in een traditioneel studentenhuus. Huizen die soms fakulteitsgericht waren, maar meestal georiënteerd op studentensportverenigingen of het lidmaatschap van één der studentencorpora.

konden daar worden aangeschaft, terwijl tijdens perioden van vorst de gelegenheid werd geboden tot het slijpen van schaatsen. Partikuliere schoonmaakbedrijven die tegen aantrekkelijke tarieven bereid waren de schoonmaak van het complex te verzorgen, ontstonden waarbij het niemand zal verbazen dat deze werden gedreven door de eerder genoemde conciërge c.q. om juridische redenen zijn echtgenote! In de periode 1960-1970 werden zo door de SSH een zevental complexen gebouwd. Daarnaast werd een twaalftal oudere panden in de binnenstad geëxploiteerd, terwijl het summum van genot bestond uit het wonen in een door de SSH geëxploiteerde woonboot waarvan er 28 tot het trotse bezit van de stichting behoorden. Met name roeiers en andere studenten die minder behoefte hadden aan een regelmatig bezoek aan de universitaire complexen waren zeer geïnteresseerd. Van tijd tot tijd bevroren waterleidingen en een enkel gezonken exemplaar behoorde tot de vanzelfsprekende bijverschijnselen. De boten worden in 1987 verkocht.

Gouden tijden

De politieke betekenis van de studentenhuisvesting is altijd vrij groot geweest. Toen in verband met relatief geringe overheidsbezuinigingen de minister belast met wetenschapsbeleid en wetenschappelijk onderwijs Jhr. De Brauw in 1971 een bouwstop afkondigde voor allerlei universitaire nieuwbouw, werd de studentenhuisvesting hiervan uitgezonderd. Sedert het optreden van het kabinet Den Uyl in mei 1973 speelde de politieke discussie over de studentenhuisvesting op regeringsnivo. Men was van mening dat er niet langer sprake kon zijn van huisvesting voor een specifieke groep jongeren uit de samenleving. Evengoed kon er niet langer plaats zijn voor categorie stichtingen zoals een SSH die de zorg had voor de huisvesting van één bepaalde categorie

jongeren, studenten. De politieke uitspraak werd gedaan dat de doelgroepen van de stichtingen studentenhuisvesting dienden te worden gewijzigd, zij dienden te gaan werken ten behoeve van jongerenhuisvesting. In 1975 liet staatssecretaris Van Dam de nota inzake huisvesting voor alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens verschijnen. Deze nota kende jongeren vanaf 18 jaar het woonrecht toe en maakte het tegelijkertijd mogelijk mini-woningwetwoningen te bouwen. De SSH Groningen reageerde als eerste in den lande op deze nota door op basis van een bliksemaktie in samenspraak met de gemeente Groningen 177 woonheden aan de Goeman Borgesiuslaan te realiseren. Dit overigens zonder dat daarvoor enige financiële grondslag was bepaald. Pas nadat de oplevering van het complex had plaatsgevonden, werd een adequate financieringsregeling getroffen. Voor de SSH's braken gouden tijden aan. Wie een plan had kreeg een beschikking om te bouwen. Kontingentering van woningbouwvolumes was niet aan de orde. In sommige jaren waren 20 complexen tegelijk in voorbereiding of in uitvoering (1984).

Jongerenhuisvesting

Mede in het kader van de bouwenquête ontstond van rijkswege behoefte aan meer toezicht op de woningcorporaties. Tegelijkertijd kreeg de decentralisatie van het openbaar bestuur zoals die in het midden van de zeventiger jaren op gang was gebracht nader gestalte. Talrijke bevoegdheden op het gebied van de volkshuisvesting werden en worden overgedragen aan de gemeenten. Stichtingen studentenhuisvesting vonden na 1975 hun juridische grondslag om met overheidssubsidies te kunnen bouwen in artikel 64 van de Woningwet, waarin de figuur van de niet-winst beogende instellingen, werkzaam op het gebied van de volkshuisvesting wordt be-

schreven. In het kader van de toenemende gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de volkshuisvesting en de vereenvoudiging, maar tevens versterking van het toezicht op de woningcorporaties, was het gewenst dat de SSH's dezelfde juridische grondslag zouden verkrijgen als deze corporaties. Sinds december 1989 funktioneert de SSH Groningen evenals de andere Groningse corporaties op grond van artikel 59 van de Woningwet. De behoefte aan goedkope woonruimte voor jongeren, meer in het bijzonder studerende blijft zeker bestaan. Jaarlijks hoopt de SSH nog zo'n 50 eenheden aan het bestand te kunnen toevoegen. In 1991 zal een nieuw complex aan de Oudeweg - Nieuweweg worden gerealiseerd. Ook voor de toekomst zijn er nog vele ambities. Er bestaat vooral behoefte aan het realiseren van een complex van wooneenheden waarin aankomende studenten voor een periode van een à twee jaar kunnen worden gehuisvest. Het concept van in de jaren zestig gebouwde studentenflats zou daarvoor als uitgangspunt kunnen dienen. Een dergelijk complex waarin rond 300 studenten onderdak zouden moeten krijgen is echter op basis van de jaarlijks voor woningwetbouw beschikbaar komende contingenten nauwelijks haalbaar. In samenspraak met gemeente, universiteit en zo mogelijk beleggers zal worden nagegaan in hoeverre de SSH toch in de komende jaren een dergelijk complex zal kunnen realiseren.

De formele band met de universiteit bestaat niet meer. De doelstelling van de stichting is verbreed, zij werkt thans voor jongeren en in het bijzonder voor studenten van RUG en HBO. De universiteiten begeven zich sedert enige jaren uit zorg voor toekomstige daling van studentenaantallen in de slag om de eerstejaars. Daarbij spelen niet alleen overwegingen van kwaliteit van onderwijs en onderzoek een rol, maar ook aspecten van sekundaire aard zoals sportvoorzieningen, cultuur, stedelijke gezelligheid en niet in de laatste plaats huisvesting. In die zin missen de universiteiten thans een instrument om hun doelstellingen te kunnen realiseren. Participatie van universiteiten in het Erasmus-project, een internationaal uitwisselingsprogramma van studenten en vakken, doet eveneens de vraag naar actuele huisvestingsfaciliteiten toenemen. Er dreigt een situatie te ontstaan dat een buitenlandse student wel een onderwijsprogramma maar geen huisvesting geboden kan worden. Een goed functionerende universiteit met een Europese uitstraling is van het grootste belang voor de stedelijke gemeenschap. Universiteitsbestuur en stadsbestuur dienen intensief samen aan die doelstelling te werken. De SSH Groningen zal binnen de mogelijkheden van haar eigen doelstellingen gaarne een materiële bijdrage aan deze uitdaging blijven leveren.

ROOS ALBERSHOF

177 wooneenheden aan de Goeman Borgesiuslaan te Groningen voor studenten

Jongerenhuisvesting Leeuwarden

De gemeente Leeuwarden heeft zeker de laatste jaren veel aandacht besteed aan de versterking van de onderwijsfunctie in de stad. Aanvankelijk speelden de plaatselijke woningcorporaties niet of nauwelijks in op de behoefte aan woonruimte voor HBO-studenten. Door een initiatief van de gemeente kon de Stichting Jongerenhuisvesting Leeuwarden (SJHL) worden opgericht, die als intermediair optrad bij de verhuur van voor de woningcorporatie moeilijk verhuurbare appartementen. Ook werd woonruimte verhuurd op basis van tijdelijke huurovereenkomsten in afwachting van de realisatie van renovatieplannen.

In het begin van de jaren '80 werd samenwerking gezocht met de SSH Groningen. De SSH realiseerde één- en tweepersoonshuishoudens, die werden verhuurd door de SJHL. Het waren monumentale panden aan de Poststraat/Minnestraat, het Zwitsers Waltje en de Emmakade. In samenhang met de decentralisatie van het Openbaar Bestuur, het versterkte toezicht van de

gemeenten op de corporaties en de procedure noodzakelijk voor de SSH om als woningcorporatie te worden toegelaten stond de stichting voor de taak haar doelstelling en werkgebied opnieuw te formuleren. Het ministerie van VROM hanteerde o.a. als criterium voor de toelating dat het werkgebied van de Stichting tot één gemeente diende te worden beperkt. Zo moest de SSH haar verdere ontwikkeling in Leeuwarden opgeven. Voor de gemeente Haren werd, bij wijze van uitzondering verdere groei wel toegelaten. Hoewel het vanuit de bestuurlijke organisatie voor de hand lag dat deze beperking in de activiteiten van de SSH tot stand kwam, valt het te betreuren dat op basis van goed gestructureerde samenwerking tussen SJHL en SSH verdere professionele zorg voor studentenhuisvesting in Leeuwarden tot stand kwam. Het laat zich aanzien dat de corporaties in Leeuwarden deze taak op zich nemen. Zij moeten dan wel de specifieke aspecten van de studentenhuisvesting, zoals de laagst mogelijke woonkosten, groepshuurovereenkomsten en een hoge mutatiegraad tot expliciete onderdelen van het beleid maken. ●

Maquette van studentenhuysvesting Oude/Nieuweweg te Groningen

